

Budapest, 1882. Junius 11.

21. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETISZEMLÉJÉ.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

Szerkesztőség: Váci-utca 24. sz.

Kiadó hivatal: Váci-utca 3. sz. a

„Harmonia” társulat zeneműkeres-
kedése.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt

Félévre 3 frt

Negyedévre 1 frt 50 kr.

A magyar nyelvi póttanfolyamok és az ének.*)

Az állam által a nagy szünetekben rendezett póttanfolyamoknak tudvalevőleg nem az a feladatuk csupán, hogy a magyar beszédet, a magyar nyelvet és tanításának módját tanulják meg a nem magyar ajkú tanítók, hanem, hogy magyarul érezni is megtanuljanak; szóval: szívvél-lélekkel magyarokká legyenek. Tehát a póttanfolyam tanárainak a magyar nyelv és ész mellé magyar szívet is képezniök. A szív meggyőzésére kedélyképző tárgyat kell alkalmazni, s az ének erre a legalkalmasabb eszköz; hiszen: »az ének kulcs — a szívhez!« A magyar dal magyarrá tudná tenni a nem magyar szívet is!!

Aztán nem is kerülne ez sok pénzbe, fáradságba és időbe. Nem volna szükséges külön órákat fordítani az énekre, sem külön tanárokat alkalmazni.

Az igaz, hogyha az időből és pénzből kerülne, jó volna naponként legalább 1 órán át szakértő által taníttatni e tárgyat, mivel azonban erre nem igen van kilátás, elég volna egyelőre néhány zamatos magyar népdalt — iskolába való szöveggel — ha másként nem, előéneklés által taníttatni. Könnyen menne ez, mert a hallgatóság legnagyobb része kántor-tanító levén, a jó hallérzék és zenei emlékező tehetség birtokukban

*) E kiválóan gyakorlati cikket ajánljuk t. laptársaink szives figyelmébe.

van Előadás kezdetén, a tanórák között és végén lehetne néhány percet a magyar éneklésre szánni.

Akaratlanul is eszembe jutnak a régi görög festőművészek, kik, hogyha egy új képet állítottak ki, mielőtt a közönség előtt leleplezték, a kép tárgyának megfelelő hangulatba zene által vezették a nézőket, hogy a felfogás élethűbb és a hatás nagyobb legyen. P. o. a csatajelenetet ábrázoló festmény előtt harcias szellemű darabot játszott a zenekar. Így hangolná a póttanfolyami hallgatókat is a »Hymnus« vagy »Szózat« elénekeltetése a magyar nyelvtanulásra.

Örömmel gondolok vissza a szombathelyi póttanfolyamokra! A vezetésem alatt volt horvát és vend tanítók fel-felvidultak, amidőn a tanórák közt egy-két magyar dalt énekeltünk; s a juliusi és augusztusi forró napokban ujult erővel kezdtünk a munkához. Folyt is aztán a tanulás tüzzel tovább. Örültek a jó öreg urak, ha egy-egy új nótát tanultunk. — »Ez aztán a szép dal! — kiált fel az egyik — erre megtanítom szomszéd tanítótársaimat is, ha meglátogatnak búcsúkor.« — »Csak jöjjön el hozzám a »gospen školski inspektor« majd meg lesz lepetve, ha hallja tanulóimtól ezt a szép magyar dalt!« — mondá a másik.

A póttanfolyamról hazaérkezett tanító talán elfelejti a magyar szót, ha nem műveli tovább, — talán nyelvtani ismeretei is kipárolognak fejéből, de hogy a magyar dalokat elfelejtse: nem hiszem. Meg-megesendül fülében a póttanfolyamon tanult dal, vissza-visszagondol azokra a terhes, de mégis szép napokra, eszébe jut az ottlét célja, eszébe a tanár buzdító szava, — előveszi jegyzeteit, könyveit és tanulja a magyar szót tovább.

A tanult magyar dalokra megtanítja iskolás gyermekeit. A gyermekektől megtanulják a cselédek, a szülők, a szomszédok, az egész falu — és a nép kedélyébe észrevétlenül csempészi be magát a magyar nótával a magyarság iránti rokonszenv.

Ebbeli állításom és reményem igazolására esetet is tudok felhozni. Csáktornyán ezelőtt 10 évvel a muraközi horvát nép lakodalomban, szüretkor, kukoricafosztáskor, a korcsmában és mulatóhelyeken és alkalmakkor csak horvát dalok mellett mulatott. Jelenleg örömmel halljuk a nép által énekelni ama kis magyar dalokat, melyeket a gyermekek az iskolában tanultak.

Néhány évvel ezelőtt magyar cigány-zenekar telepedett le városunkban. A tőlük hallott magyar dallamok tetszettek a népnek, szívesen fogadták be az új nótákat. A szláv dalok és saját szegényes 1—2 hangterjedelemben mozgó népdalaik elé helyezték az új vendéget, mert a magyar nóta új és szebb volt mint a horvát. Jelenleg a muraközi horvát zenészek is magyar nótákat játszanak, a nép magyar dalok mellett mulat, a fiatalság magyar csárdást táncol — és magyarul érez.

Nem hiába panaszkodott a zágrábi »Pozor« varasdi levelezője néhány héttel ezelőtt, hogy a horvát Csáktornya 10 év alatt többet magyarosodott mint a horvát Varasd 100 év alatt horvátosodott. — Bizony-bizony nem kis része volt a magyarosodásban az ének-zenének! — Eme körülmények indítottak arra, hogy a póttanfolyamok rendezőinek és vezetőinek figyelmét e helyen is felhívjam az énektanításra!

Margitai József,
áll. tképezdei tanár.

Arrigo Boito „Mefistofeles“ operája. *)

Igazuk van azoknak, kik azt állítják, hogy e mű egyetlen a maga nemében. Már hogy milyen értelemben kell azt venni, ez a vita tárgya. Sokan elvetették ez operát, mint értéktelen, üres munkát, mely nem érdemli meg a nagy lármát, mit csapott, egy szóval »sok hűhő semmiért« Mások kevesen, feldicsőítik, istenítik minden ízét, mint mesterművet tüntetik fel, Boitót reformatorként tisztelik, és nagy jövőt jósolnak mind a szerzeménynek mind pedig az iránynak

Meg fogom kísérteni, nem ugyan a középuton haladni, mert az e művel szemben lehetetlen, de eltekintve a tárgy és szöveg abszolút alkalmatlan voltától, magát az opera zenéjét bonckés alá venni.

Előre bocsájtom, hogy a mily nagy hiba volt Boito-tól a szöveg irótól. Göthe »Faust«-ját ily torz kiadásban, olasz olajban, kifőzni, általában »Mefisto«-t cimhősül választani másrésztől Boito a zeneszerző talán épen ennek köszönheti, hogy műve oly feltűnést okozott. A tárgy keltett érdeket a zene iránt, mert valami megfoghatatlannak tetszett, zenét írni ilyen szöveghez. A körülmények úgy működtek össze, hogy a várakozás a túlságig csigáztatott fel, aminek azután, őszintén megvallva, Boito nem volt képes megfelelni. A közönség Faust-tal mondhatta »Mefistofeles«-hez:

„Adj egy órát, melyben lakjék szívemben
A megelegedés is,“ —

és egy helyen sem a bölcsesél:

„Megállj ó pere, oly szép vagy“

ellenben sok helyen ismétellhetné Mefistö-val:

„Ne nézz oda“ (és „ne hallgass oda“). —

Térjünk magára a zenére át. Boito igyekezett művében a motivum-
elvet alkalmazni, amennyiben a cimhős, az ég és Faust motivumát

*) Teljességgel nem vagyunk barátai a kizárólagosságnak a művészet terén, mivel minden irány jogosult, ha aesthetikai cél képezi alapját. Minden vélemény bir saját jogosultságával s az eszmék és fogalmak tisztázása kontrovers vélemények nyomán áll elő. Ép azért szívesen adtunk helyet e szakavatott tollal írott cikkeknek is, mely a leghatározottabb ellentéte a „Mefisto“ kérdésben annak, mit szerkesztőségünk azon tagjai vallanak, kik e dalműről írtak. Rausch úr ép oly kevésbé áll egyedül nézetével, mint mi, kik „Mefistot“ genialis műnek tartjuk: egész Europa zenei közönsége megoszlott e kérdés feletti vitában. A későbbi kor dönteni fog.

gyakran hozza, valamint a négy akkord a »bűnös emberiség« motivumával, cantus firmussal többször előkerül, és ha a cimhős nem volna oly nagyon is megfoghatatlan chromatikus fogalom, e két motivum a 3-ik felvonás bevezetésében nagyon helyesen lenne indokolva: meg volt Boitóban a jó akarat. De nagy hiba volna ezen elv követése miatt olasz Wagner-t csinálni a szerzőből; a motivumok nem eléggé erőteljesek, nincs bennök jellem, és az eredetiség gyakran kölcsönzött, míg Wagner dalműveinek erős oszlopai a gondolatok eredetiség, élethűsége és a hasonlíthatatlan drámai erő azok sikeres alkalmazásaiban. A nagy német zeneszerző sokkal következetesebb is ezen elvének követésében, és az ebből származó genialis polyphonia valóban bámulatra kényszerít. — Boito melodiái mellett nem képes azok feldolgozására, valódi polyphonia alig található a műben, és a hangszerelés itt-ott rendkívül primitív.

Valóban könnyebb volna elsorolni a dalmű szép részeit, melyek benne, bár nem szép számmal találhatók és akkor a legszerelmesebb »Mefisto«-bámuló is boszankodni fog, hogy miért nem találhat egyetlen egy egészen tökéletes kifogástalan, aetheticai szép rész sem. Mert minden szép számnak vagy a kezdete, vagy a vége ellapul, s így nem képes kielégíteni

Igen kedvezőtlen benyomást gyakorol avagy egészen egyforma a rhytmus mint pl. az angyalok kara, (egy negyed, két nyolcad, gyors tempóban 33 taktuson keresztül, ugyanazon akkord) vagy a különböző rhytmusok egvelege; Mefisto motivuma az ötödik ütemtől kezdve csakugyan »Chaosnak fia.« (egy $\frac{1}{4}$ négy $\frac{1}{16}$, egy fél, majd $\frac{1}{8}$ triola, később hat $\frac{1}{16}$) Husvétvasárnapon közvetlenül váltakoznak $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ és $\frac{4}{4}$ tactusok negyed és nyolcad mozgásban, és a közönség csak konfuziót ért meg az egész jelenetből

A harmonizálás nagyobbára keresett, ami nem zárja ki, hogy némelykor az olasz trivialitáson is túltessz; gyakran eredeti, azonban csak részben képes hatást kelteni, aminek főoka abban rejlik, hogy többnyire a bizarr ördöginek jellemzésére használta fel, kivéven a »classikus szombatéjt«, hol a nagyon is szép számmal előforduló quint-sequenziák a görögöknek nagy kárára válnának, mert a hallgató azt feltételezné, hogy e nagy nemzetnek ugyan »classikus« zenéje, de mindenesetre rossz hallása lehetett.

Jó, és helyén van a »boszorkányok szombat«-jában a kar üvöltése, ugyancsak hódolata Mefistofeles előtt (az üres c—g—c) valamint a boszorkányok tánca (Danza di Streghe E-durban, a 8. ütem hirtelen átesap As-durba), de itt csak a harmoniai merészség tűnik fel. E felvonás végén (Piu presto) a szűkített septim akkordok ugyancsak járják, chromaticamente »szállanak alá poklokra« 2 octáván keresztül, ami nem nehéz, de — sok

Amily keresettek, némelykor ép oly kezdetlegesek Boito harmoniai egymásutánjai; a dur és moll-hangnemek használata közvetlenül egymásután nem szép, az égi harsonák refrainje E-dur és cis-moll közt többször megteszi az utat, de mindig ugyanazt. Az égi seregek az isten dicsőítés végén (13. lap zong. kiv.) a quartsextről sextakkordra, végre a tonicára esnek; égi seregektől »földhöz ragadt« valami. Kényelmesen eszközli a 4-ik felvonás bevezetésében az átmenetet Es durba a domináns-septim-mel (219. l. 18. és 19. ütem), sőt az első felvonás változásában (87 -88. i.)

megelégszik a szerző akkordok helyett egyszerű bassus-füzerrel, és kevés híja, hogy »olvasó«-ként nem tér vissza magamagába, csak két miatyánkot még, (mert minden hang oly hosszú, mint egy imádság) és az egész ötödkör szabályszerűen van bevégezve. A majdnem túlságos sok »ensemble« csak látszólagos polyphonia; sem a karok, sem a többi összének nincsenek így dolgozva, és a zenekar vagy együtt halad az énekkel, vagy három-négy szólamra szoritkozik sőt igen gyakori a kétszólamú tétel, és mint fennebb látszik, »e g y s z ó l a m ú« is előfordul.

A hangszerelés nem mutat túlságosan gyakorlott kézre, és ha egyes helyek, hol szerző a legrikítóbb színekkel festett, el is vakítják pillanatra a közönséget, egészben véve nem mondhatók izléseknek.

A husvétvasárnapi harangszó elkábitja az embert lármájával, és a boszorkányok szombatja ugyancsak telve van ijesztő fúvó-kisértetekkel, mégis a »tutti«-kban nem ritkán tapasztalható, hogy a hangszerek nincsenek kellő arányban eloszolva, és így némelykor üres akkord hangzik, holott a papíron teljes van írva, máskor meg az akkordok összetömörülése különösen a bassusban nem elégíti ki. Ellenben tökéletesen hangzik az isten dicsőítés (orgonával) a különben tánczene niveauján felül nem emelkedő balletzene (1. felv.) és a börtönjelenet néhány részei, melyekben valódi drámai erő nyilvánul.

Általában az opera azt bizonyítja, hogy Boito-nak tagadhatatlanul van tehetsége, de a hangszerelés titkai nincsenek még mind birtokában és ízlés dolgában, mind a motivumok, forma és symmetria, mind pedig a harmonizálás és hangszerelés tekintetében még igen sok a kívánni való. És épen ezért művében a »természetes« nem eléggé keresett, viszont a »keresett« nem eléggé természetes. — Bármily furcsa legyen is ezen állítás, van benne igazság.

Mily sok egyszerű, de nemes dallam található Gounod »Faust«-jában; megválogatta a természetesből a szebbet, a tökéletesebbet. Van igen sok oly mű, mely tagadhatatlanul keresett, és mégis egész természetesen hangzik. Hogy csak egy példát hozzunk fel, a mindenütt oly kedvelt Delibes zenéje sok helyütt keresett; s mégsem jut eszébe senkinek, azt bizarnak, vagy természetellenesnek deklarálni, sőt nagy élvezettel hallgatjuk a szellemes francia zeneszerző behizelgő, érdekes, úde zenéjét.

Hogy Boito »Mefistofeles«-e nem elsőrangú mű, de nem is egyike a jobb operai termékeknek, azt hiszem könnyebb volt bebizonyítani, mint az ellenkezőjét. De azért komolyan kell venni ezen mű feltűnését a zenei láthatáron, mert ép oly veszélyes iránya, mint Mefisto maga.

A kezdő zenész, a dilettáns, a nagy tömeg, mindazok, kik zeneileg nem eléggé intelligensek, halomra döntve látnak itt sok eddig szigorúan megtartott törvényt és »szabad neki, szabad nekünk is«, mondják az apró szentek.

Ez okozta, hogy a némely mérvadó zenei körök, a higgadt zenészek nagy része a művet egészen elítélték. E bánásmód jogos volt, amennyiben az illető körök azon félelmének adott kifejezést, hogy e műnek mint repertoidarabnak általános elfogadása által mily borzasztó, excentricus újításoknak leendne a zenevilág kitéve, hány »kis ember« indulna e nyomon s mily káros hatást vonna maga után egy ily iránytalan irány követése.

Hisz úgy is elértünk már oly fokra, a melyen önkénytelen kérdez-

zük: lehet-e még tovább is menni, van-e még ismeretlen, fel nem fedezett titka a zenének? Bizonyára van, mert minden tudomány kiaknázhatatlan, és mindenesetre fog a világ még szülni genieket, kik ismét új utakat törnek, és a zenevilágban új felfedezéseket fognak tenni.

De míg más szebb szellemi világ nem teremtetik, addig ily utakon »Mefisto« val ne menjünk kalandorként; könnyen elvezet bennünket az elkapatás ösvényén egészen le a beszámíthatatlanság sötét örvényébe, hol ép úgy nem vagyunk mint »Boito Faust«-ja, többé képesek, az egyszerű tiszta hármashangzatok evangéliumával az alvilági császnak ellentállani.

Rausch Károly P.

T Á R C A.

„N a n a.“

(Dráma hét képen Zola E. regénye után írta Busnach W.)

Tegnapra volt kitűzve a népszínház deszkáin azon darab, melynek előadási hírért már hetek óta kürtölik a lapok és mely azóta lázasán várt »eseményt« képez a fővárosban. Közbejött akadályok miatt azonban elhalasztatott.

A kíváncsiság napról napra nőtt, oka pedig ezen kíváncsiságnak első sorban azon nagy zajban rejlett, melyet annak idejében a regény maga ütött, és melynek vonzereje, dacára a n e g y v e n egymásután következő kiadásnak, még mindig nem látszott kimerítve; továbbá ama szükség, hogy a színpadra valami még eddig nem látottat kell hozni és végre a siker, melyet évekket ezelőtt Zolának »Assomoir«-jának dramatizálása, szinte Busnach által, aratott.

De mielőtt a boulevard-dráma megbeszélésére áttérnénk, engedje meg a t. olvasó, hogy e darab alkotóit röviden bemutassuk.

Zola Emil egyénisége és irodalmi működése ismeretes. Ő téves irányba indult fényes tehetség.

A második a tulajdonképeni drámaszerző Busnach William, ki már sokat dolgozott a színpad számára, de mielőtt Zola regényei után mert nyúlni, csakis a Vaudeville-genreban próbálkozott. Legszébb sikerét a »Szárnyas kigyó« c bohózzal érte el, mely a Palais-Royal-ban, rendkívüli tetszést aratott. Busnachnak sem leleményessége, sem pedig eszméinek eredetisége és drámai alakítása nem az a mivel tündökölhethetne, hanem inkább a tárgy ügyes feldolgozásával és a színpadi hatás tökéletes ismeretével.

Ezek után már most áttérvén »Náná«-ra azon kérdést kockáztatjuk meg, vajon lesz-e ezen darabnak sikere? Bármilyen nagy is legyen azon megvetés, melylyel Zola szíve belsejében a közönség irányában viseltetik, odáig még sem meri juttatni, hogy jokedvüleg és félelem nélkül dacolni merne a színházlátogatók igazságos és becsülésre méltó érzékenységével. Onnan ered aztán azon törekvés, hogy a regénynek bizonyos igen aljas és

tisztátalan személyiségeit mellőzze, némely nagyon is sikamlós részleteket enyhítsen, durva szavakat gyengítsen és meglehetősen szintelen, de ennek következtében meglehetősen izetlennel helyettesítse. De ily kiábrándításokkal gyakrabban találkozunk a darabban. És ez előrelátható volt. Ennek következtében feltétlenül ki lehet mondani, hogy a szinpadi Nana, nem más mint a regény-Nánának husnélküli csontváza. De mindamellettt egy ügyes kéz füzte a könyv hatásteljes jeleneteit, habár igen lazán egymáshoz; így szinpadi sikert ígér.

Végül a cél az ily dramatizálással nem is az, hogy jó drámát nyerjen a szinpad, de hogy a nézőnek a regény olvasása megkiméltessék. Pedig ez soha sem lesz elérhető, amint itt is mutatja a példa, e »Nana« igen halavány árnyéka a regénynek, nem is számítva ide azon szinpadra nem vihető dolgokat, amik a regényben csak úgy hemzsegnek. Igaz, hogy ezek teszik »Naná«-t voltaképp azzá, a mi: a párisi élet, a szinpadi és coccotte világ hü rajzává, mindazon erkölcsi romlottság gyűlhelyévé, mely az előkelő körökben oly buján tenyészik, s melynek oly ragyogó fényű külszine van!

Bizonyára elég nehézséget gördít ez az előadás elé. »Naná«-ban nincsenek jóformán szerepek, ott két-három alak kivételével csak ensemble van, a minék a népszínház személyzete nem képes megfelelni. Szabó Bandi, Toldy és V. Kovács urak alkotják a párisi elite-körök crémejét – nem határozott paródiája és tagadása ez minden előkelőségnek és finom légkörnek? A szereplő színészek legnagyobb részének fogalma sincs arról (és joggal nem is lehet várni tőlük, hogy legyen), miként öltöznek társalognak, mozognak a párisi haute volée tagjai; ők a borjuszájú inghez és a gyolcsgatyához vannak szokva.

A II képet képzeljük el most ily erővel. Muffat grófné salonjában vagyunk, csevegő társaság foglal helyet mindenfelé, részint csoportokra oszolva, részint egymáshoz menve át, koronként egy egy beszélőre irányul az egész salon figyelme, szóval egész kaleidoskopszerűleg hullámszik az egész jelenet. Egy ügyes rendező és őt felfogó kitünő színészek bizonyára nagy hatással adják elő e jeleneteket, s a nemzeti színház drámai igazgatója mintha csak jóakarólag útnmutatást akart volna adni Lukácsy urnak, pénteken este a »Klub«-ot, a nemzeti színház legkitünőbbben rendezett darabját mutatta be ismét.

Egy ily jelenethez, ép úgy mint valamennyi ensemblehoz roppant gyakorlat szükséges. Ha az nincs meg, mindjárt oda az egész személyzet bátorsága, a csoportok nem mernek egymással beszélgetni, mert nem tudhatják, mikor jön a végszó, amikor bele kell vágniok, nem mer egyik sem mozdulni azon helyről ahol először kezdette, hiányzik a mozgékonyaság, az elevenség. Nem esnek bele pontosan a végszóba s ez által a pezsgő jelenet melynek szinte csak le kell perdülnie a néző előtt, rendkívül vontatottá válik. Hasonlóan Nana szalonja, a lóversenyi jelenet s általában mindazok, melyekben tömegek idézik elő a hatást.

Az egyes szereplőkről nagyjára megmondottuk, hogy a szükséges illuziót nem lesznek képesek fölköltetni a nézőben, s így a keret elveszett. A női szerepek, melyek mint ilyenek szóba jöhetnek, sze-

rencsés kezekbe jutottak, Pálmay Ilka asszony köztük kiválónak ígérkezik.

Klárné asszony adja majd a másik drámai jellemet Pomaret, az egykor imádott és mindenki által bálványozott táncosnőt, ki Nana előtt mint elrutult, iszákos vén koldusnő jelenik meg, hogy memento moriáját fülébe harsogja. Félünk, hogy Klárné asszony, e cinikusan szemtelen nőből szentimentális alakot csinál s így természetesen elhibázná az alapvonást. Pomaré amint megtudja, hogy csak Nanával van dolga, nem siránkozik, hanem föléled benne a cocotte régi szemtelensége.

Sajátságos gondolat volt Hugon György szerepét lánynak adni. Nagy Ibolya k. a. bármily kedves és alakítása bármily ügyes lehet, a dolog természeténél fogva e szerep nem kelthet illuziót lány képében.

Óhajtánók, hogy előadás megcáfolná aggodalmainkat!

Pauli Richárd.

(Negyedszázados jubileumára.)

Vasárnap mult körülbelül 25 éve, hogy a nemzeti színház derék és jeles lírai tenoristája először színpadra lépett. A színház, mely sokszor felesleges dolgokat is művel, nem tartá érdemesnek ez eseményt elismeréssel ünnepelni meg, pedig a legnagyobb ritkaságok közé tartozik az, hogy valaki mint tenorista huszonöt évig legyen képes közmegelegedésre működni. Az u. n. örök ifju hangok is csak nagy elnézéssel és a mult iránti pietással fogadtatnak a közönség által készpénz gyanánt, de azért az az örökifju hang nagyon is magán hordja az idő vasfogának jeleit.

Változik az idő, változik és sokszor elfajul az ízlés. Ma már kevésbé tudják becsülni a valódi nemes és ízléses éneket, ma erömutatván y o k a t várnak az énekestől. E tekintetben Pauli Richárd a megváltozott ízlési irány szerint nem tartozhatik a fölkapott kegyencek közé. Hangja nem tüneményszerű, de lágy és kellemes, egy-egy harsogó magas hang kivágásával nem imponálhat, de ízléssel énekel. Előadása a csermely egyenletes, jól eső csöngéséhez hasonlít, melynek nincs vihara, nem kavardik föl, de nem is hord salakot magával. Kis hang, de finom ének, ízléses, nemes előadás.

Huszonöt évvel ezelőtt az akkori bécsi cs. kir. udvari operaház igazgatóját, Cornet urat egy fiatal magyar kereste fel, azon kéréssel, lenne szives hangjáról véleményt mondani, mert énekes óhajtana lenni Cornet beható vizsgálat után konstatálta, hogy az ifjunak kellemes tenorja van, de az kissé gyöngye egy oly nagy ház betöltésére. Jóakarattal adta tehát neki azon tanácsot, hogy lépjen inkább más pályára Pauli, mert hisz ő volt az ifju, szomoruan távozott, alig akarva megbarátkozni a gondolatlalt, hogy szép álmái semmivé legyenek. Azonban még egy kísérletet megtett. Gentiluomo híres énektanárt kereste föl, ki elég anyagot talált arra, hogy hangját a kiképzésre érdemesnek ítélje.

Két évig tanult nála s akkor Pozsonyban próbált szerencsét, 1857.

junius elején. A közönségnek igen tetszett rokonszenves egyénisége, szívesen tapsolt a kellemes hangnak s ízléses előadásnak, a lapok megdicsérték. E kocka határozott, Pauli végleg énekessé lön. Pozsonyban még néhányszor föllépve visszatért Bécsbe, tanulmányait folytatni, majd Olmützbe, onnan Grácba, Brünnebe szerződött, honnan a berlini kir. színházhoz hívták három évi szerződéssel, ő azonban még hadköteles lévén, az absolutisztikus idő sárkánykörmei nem adtak neki külföldi utlevelet.

Ander híres bécsi énekessel barátságban állván, ennek tanácsára a budapesti német színházhoz szerződött, hogy annál könnyebben juthasson a nemzeti színház kötelékébe Jekelfalussy tenorista helyére. E célból aztán Ellinger énekes-kollegája által bemutatattatta magát gróf Ráday akkori intendánsnak, azonban Jekelfalussy helye be volt már töltve. Pauli tehát Kolozsvárra szerződött és a közönség kedvencévé lön. Jóban-roszban együtt volt a kolozsvári dalmű-társasággal, többek közt azzal szenvedte végig a bukaresti opera-expediciót, de közben a budapesti nemzeti színházban is föllépett néhányszor mint vendég s így csakhamar mint elsőrangú lírai tenorista szerződött is 1862-ben e műintézethez, melynek jelenleg is derék és szeretett tagja.

Pauli voltaképen itt lön azzá, a mi. Tere nyílt, melyen tehetségét érvényesíthetné és szíves szolgálatkészsége folytán nagyon is igénybe vétetett. Amióta a közönség akkori bálványával Hollósy Kornéliával az »Alvajáró«-ban, majd »Márthá«-ban és »Rigoletto«-ban föllépett, azóta a nemzeti színház operai előadásai alig estek meg nélküle. Egyenlő buzgalommal énekelt első- és másodrangú szerepeket, sőt midőn a színház oly válságos helyzetbe jutott, hogy Pauli egyetlen tenoristája volt, akkor a hőstenor szerepeket is ő vette át s a Proféta, Troubadour, Hunyady László címszerepeit, Raoult, Edgardot (»Lucia«) ép oly buzgalommal s általános meglegedésre énekelt, mint játékosoperai és tenor-buffó szerepeit, melyekben voltaképen ő volt a magyar énekesek között az első úttörő.

Igy kiváló hasznavehetőségéről és kitünőségéről tesz bizonyosságot azon adat fölemlítése, hogy a »Fekete Domino« Horacióját 92-szer énekelte, 72-szer lépett föl mint Nourredin (»Lalla Roukh«) és 73-szor hallottuk tőle »Faust« címszerepét.

Huszonöt éves pályáján eddig Pozsonyban, Grácban, Brünneben, Olmützben, Krakkóban, Kolozsvárott, Bukarestben, Maros-Vásárhelytt, Szebenben, a bécsi cs. kir. udv. operaházban, Aradon és Budapesten összesen 2014-szer lépett fel, nem említve a számos hangversenyt, melyeken mindig hálás közönségre talált.

A nemzeti színház valódi hű tagját bírja benne, kire minden körülmények között biztosan számíthatott. Huszonöt évig tenoristáskodni valódi érdem s bizonyára, ha Pauli ma lépne nyugalomba, a nemzeti színház sokáig megsínylené, mert helyére alkalmas egyént évek során át alig találhat.

Jubileumáról csak a sajtó emlékezett meg melegen, hivatalosan semmi ováció nem történt a derék művész mellett. Adjuk meg tehát mi is neki, kinek annyi kellemes órát köszönhetünk, a megillető elismerést.

Nemzeti színház.

Három kisebb eseménye volt a lefolyt hétnek a nemzeti színház számára. Egy dalmű felelevenítése, egy új énekesnő vendégszereplése és a villanyvilágítás megpróbálása. Mindenik megérdemli, hogy röviden megemlékezzünk róla.

»Figaro házassága« volt a fölújított dalmű, Mozart legkerekdedebb és legbájosabb szerzeménye. A színháznak sajátságos szerencsétlensége van Mozart zenéjével általában, »Don Juan« nem élvezhető, a »Szöktetés a Szerájból« határozottan megbukott, a »Varázsfuvola«-t körülbelül csak Sarastro (Ney) tartja fönn. Az olasz dalmű teljesen ellentétes iránya elszoktatta művészeinket a Mozart zenétől, s az ismeretlen téren ha nem is félénken, de gyakorlatlanul mozognak. Hozzájárul még, hogy a személyzet sajátságos összeállításánál fogva alig akad egy-két énekes vagy énekesnő, kit alkalmazni lehet, a többinek vagy nem esik hangja és iskolája körébe a szerep, vagy teljesen alkalmatlan általában arra. Két drámai énekesnő osztozott meg a grófné és Cherubin szerepén. A könnyed, sóvárgó dallamok nehéz drámai élezést nyertek Beer mann kisasszony ajkain, közben az énekiskola erős fogyatékeit is szemünk elé tárván, míg az apródot csak anyagilag állítá ki tetszetősen Spányi kisasszony. Sőtét s a szokottnál fedettebb hangja teljességgel nem való oly dal előadására, mint a II. felvonásbeli románé. E szerepet Nádayné asszonynak kellene énekelnie, ha helyette jó Susanne-ünk volna. E szeretetreméltó művésznőnek kellett a legnagyobb nehézségekkel megküzdenie s azokat jórészt szerencsésen győzte le. Éneke eleitől végig friss, korrekt és pikánsul élezett volt, Susanne egykor méltóan fog megállani Zerlinája mellett.

A férfi szereplők közül: Ney úr ábrázolta Figarot. Az ő széles és pathetikus hangja természetesen e szerepben nem érvényesülhetett, hatást alig is keltett az ő nagy fáradsággal és igyekezettel kiállított Figaroja. Fektér úr modoros éneke és tragikai poseai pedig igen ellenszenvesen mutatták be a gróf alakját. A kisebb szereplők közül jeles volt Köszeghy (Antonio kertész) és Pauli (Bazilio), természetesen e két szerep jóval jelentéktelenebb, hogysen lenditene az előadáson. A méretek általában lassabban vétettek, mint kellett volna, Beer mann kisasszony első áriájában pedig az elalvásig unalmasan.

*

Brethol Berta k. a, ki e hó 6-án a »Hugonották«-ban lépett föl mint Valentine, a hamburgi színház harminc tagja. Fogalma sem volt a kisasszonynak arról, hogy a barbár Magyarországon az embereknek elég zenei képzettségük van a jónak a rosztól megkülönböztetésére s hogy az ízlés itt általában jóval fejlettebb, hogysen őt Valentineként goutirozni tudta volna. A »kedvező fogadtatás« tehát egyrészt a sok ingyenyegynek, másfelől az erősen dolgozó claquenek volt köszönhető. Kifejezéstelen, tompa hang, mely egyetlen hevesebb drámai akcentusra nem képes, kezdetleges iskola és kinosan ható zihálás a lélekzetvételnél teljesen elegendő arra, hogy a különben kellemes megjelenésű fiatal hölgyet élvezhetlenné tegyék a színpadon. Az a közönség, mely egy rövid évtized alatt Lucca Paulinától, Nagyné Benza Idától, Wiltnéől és d'Angeritől annyiszor és oly jelesen hallotta Valentine szerepét, nem csoda, ha igen

kényes igényű. — Ugyanez este tett szinpadí kísérletet T a l e r o Fanny kisasszony, a színész iskola tanítványa is, mint Urbain Mindenesetre várunk kell még ítéletünkkel, ha a kisasszony szörnyű lámpalázától kissé megszabadul, szép hanganyagát az iskolából ismerjük már, de rendkívül rosz magyarságát lehetetlen a lámpaláznak betudni. Erre kissé nagyobb gondot kellene fordítani, mit természetesen Gozman-Cornet asszonytól nem lehet várunk.

*

A villanyvilágítási kísérletek ugyancsak 6-án este kezdődtek meg. Előzetesen már napokon keresztül próbálgatták s végre a »Hugonották« III. felvonása végén, a függöny legördülte pillanatában gyuladt föl hirtelen a sok apró lámpa s aludt ki a nagy légszesz csillár, Nevers gróf nászéjén. E kis fogás segíté Brethol kisasszonyt néhány kitapsoláshoz is. A villanyvilágítás óriási lépés lesz a szinpadí technika terén, a színházak teljesen tűzveszélytelenekké tehetők lesznek, különösen ha a valódi Edison-féle lámpákat fogadják el a színházak, amint az nálunk még nincs Örömmel üdvözöljük e haladást is.

A z é n e k.

— Csevegés. —

Hogy vizözön előtti kedves öszüléink: Ádám és Éva, büntetésük előtt vetélkedtek-e a pacsirtákkal kellemes tavaszi napokon, (valószínű, hogy a paradicsomban olyan idő volt, a minőt az ember óhajtott) víg dalban dicsőíteni az Alkotót, vagy a büntetés után a mi Misereréinkhez hasonló búdalokat zöngtek-e: arról semmi tudomásunk sincs. — De azt már tudjuk, hogy Mózes, midőn népével szerencsésen áthaladt a vörös tengeren, háladalt énekelt az Úrnak, még pedig nővérel együtt. Ez volna tehát a legrégebb duetto. De micsoda taktusban éneklék a dalkölteményt, megint nem tudjuk. Azt se tudjuk ez utóbbinak sopran, mezzosopran, vagy alt hangja volt-e? Mózséről azonban bátran föltehetjük, hogy dörgő mély hangja volt; mert ugyan ki képzeli magának népszabadítót és törvényalkotót, vékony sivitő tenorhanggal?

Az ének a legterjedtebb művészet, mert énekelni mindenki tud, ha csak úgyis, mint ama görög énekművész, kit Diogenes a kakashoz hasonlított, mert valamint a kakasszóra, (legalább Diogenes idejében) mindenki fölkel, úgy akkor is, midőn az említett torokvirtuóz megereszté hangját, mindenki fölkel — hogy t. i. eltávozzék.

Diogenes e kakasszavú művészete nem vezett ki a korról, sőt több van most mint valaha. Szegény múzsa! annyian bolygatnak titeket, hogy nem esoda, ha égi származástok dacára is valóságos agg-szüzekké lettetek. — E kialtozásoknak azután esakis az az eredményük van, hogy, mint Weber, a híres német Demokritosz mondja, „a kutyák nyugtalanok lesznek, a macskák pediglen szerelmesek.“

Első énekmestereink, kik a taktus, metronóm s egyéb kinzó eszközökről mit sem tudának, kétségkívül a lég urai voltak, valamint Kamesatka lakóinak első tánemesterei a jeges medvék, a — jég urai. — De a lég urainak esiesergése határozott zöngemagassággal s rythmussal nem bírván, zenének se nevezhető, legalább mai értelemben vett zenének nem. S mégis vannak, kik a legremekebb symhoniát csak azért hallgatják türelemmel végig, hogy műizlésüket kétségbe vonni ne lehessen, míg a madarak dalolásain órákig is elmerengnek. Persze a madarak szerény művészek, s hangversenyekbe szabad a bemenet.

Orpheus a fákat, sziklákat, sőt a poklot is megmozgatta, még pedig énekével; ugyan csak döngő hangja lehetett. A mi korunkban mindezen tárgyak sokkal türelmesek, külön-

ben rég eltűnt volna nemzeti színházunkból minden szék, pad és asztal. Már Apolló nem vitte annyira, mert Daphnénál semmire se ment, dacára csodás énekének s lantverési mesteriségének. De meglehet, más hiányban is szenvedett szegény! Dávid, a Saul lelkéből űzé ki az ott kényelmesen lakozó ördögöt, zoltárokat zöngvén, hárfá kísérete mellett. Hanem azt akármelyik oroszlánsörényű zongoravirtuóz is elérheti, hogy kalapáló művészetétől a legvadabb ördög is eljered. Méltán föltehetjük, hogy a költői lelkületű Dávidnak Bethseba iránti érzelmei is dalokban találták meg kifejezésüket; azonban e dalokat a király alkalmatosságát megsemmisítő bűnbánatában, mert egy se maradt reánk. Azonban Dávidot egy egyszerű héber közlegény túlszárnyalta, kit mi Wagner Rikhárdnál, a jövő zenéje nagyhírű alapítójánál is nagyobb zenehősnek tartunk; ez azon trombitás, ki hangszere fúvása által Jerichó falait lerombolá. — Ennél sokkal jámborabbak lehettek a görög zenészek, kikre a hellenek utazó nejeik őrzését bízták. Vajjon Liszt hazánkfa örvendett-e valaha ily bizalomnak, zongorakirálysága idejében. Kötve hisszük.

Senki se állítsa, hogy a mi korunkban a zene már nem tesz többé csodákat. Orpheus csak sziklákat táncoltatott meg, Palma azonban türelmetlen hitelezőjét lágyítá meg annyira énekével, hogy ez nemcsak fenyegetődzéseivel hagyott fel, hanem új kölesönt is ajánlott. Még csodálatosb Stradella története, ki énekével birta imádottját arra, hogy vele elszökjék, s a vetélytársa által ellene kiküldött gyilkosokat pedig dalaival annyira megszelidíté, hogy gonosz szándékukról lemondván, kérték a művészt, bagyná el honát mielőbb. Adolf Gusztáv svéd király seregei soha egyházi khorálok zöngése nélkül nem indultak a csatatérre; maga a nagy porosz király, Frigyes is megindult, midőn a zord közlegények a leutheni ütközet szerencsés kimenetele után hálaéneket zengtek. Atyja pedig, ki különben a művészetnek s tudományoknak nem volt valami pártolója, valahányszor köszvényben szenvedett, egy dalt énekeltetett magának, melynek kezdő sorai ezek: „Ugyan minek búsulok is!”

Már a keresztyénség első századaiban is, midőn az ének, valamint minden művészet, egyedül az isten dicsőítésére lőn használva, egykorú tudósítások szerint: a keresztyének ajtatos éneke a pogányokat is templomaikba esalta.

E régi keresztyének példáján okult Luther is. Valamint azoknak éneke sok pogányt nyert meg a keresztyénségnek, úgy Luther reformjait is nem kis mértékben segíték elő az általa kijavított egyházi énekek. Egyáltalában kár, hogy korunkban, mely a nevelés körül oly sokféle eszközt alkalmaz, majdnem elejtik a régiek azon eszméjét, hogy a zene, különösen pedig az ének, a nevelés egyik főfontosságú ágát képezvén, a kedély és szív nemesítésére szolgáljon. Mi csak az ujjakat gyakoroljuk, torkainkat erőltetjük és füleinket csiklandoztatjuk, de magasztosb végecé — fájdalom — nem lebeg szemünk előtt.

Nagyon igaz, a mit Luther mond, hogy t. i.

Wer nicht liebt Wein, Weib und Gesang,
Bleibt ein Narr sein Lebelang!

Vagyis:

Ki nem szereti a bort, nőt és dalokat,
Élete fogytáig mindig bolond marad!

S o r - é s n a p i r e n d j e

az orsz. magyar kir. zeneakadémia, 1882. évi nyilvános vizsgáinak saját helyiségében:
sugárút 79. szám.

Hétfőn, június hó 12-én,
(Reggeli 10—1 óráig.)

I. Zongoraosztály Tanár: *Erkel Ferenc*
1. „Versenymű“ (C-moll 2. és 3. tétel) *Beethoven L.* . . Ehrlich Berta (II. év.)

2. a) „Nocturne“ (Fis-dur) }
 b) „Nocturne“ (F-moll) } *Chopin Frigyes.* . . . Dezsényi Irén (II. év.)
 3. „Vándor-ábránd“ (Wanderer-Fantasie) *Schubert Fer.* . . . Odor Vilma (IV. év.)
 4. a) „Preludium és Presto“ *Händel H.* . . . }
 b) „Polonaise“ (D-moll) *Chopin F.* . . . } Turnovszky Géza (II. év.)
 5. „Alvajáró-Ábránd“ *Thalberg Zsig.* . . . Müller Katalin (III. év.)

II. Összhangzattan ; alkalmazott összhangzattan ; dal-
 lamtan ; ellenpont ; zeneszerzés Tanár : *Ábrányi Kornél.*

I. nőosztály : 1. Ehrlich Berta, 2. Lichtenstein Klára, 3. Merényi Michaela, 4. Molnár Adél, 5. Rózsavölgyi Sidonia, 6. Schuck Róza.

II. nőosztály : 1. Dezsényi Irén, 2. Gáll Anna, 3. Grosschmied Margit, 4. Heller Hermine, 5. Káan Anna, 6. Korik Berta, 7. Lavner Amália, 8. Ligeti Ida, 9. Vaszilievits Olga, 10. Verbirs Melanie.

III. nőosztály : 1. Bascz Stefanie, 2. Bauholtzer Julia, 3. Forster Stefanie, 4. Henszler Helén, 5. Kuliffay Izabella, 6. Müller Eugenie, 7. Müller Katalin, 8. Nagy Ida, 9. Rigó Anna, 10. Solomonson Ella, 11. Szentpétery Irma.

III. Zongoraosztály Tanár : *Erkel Ferenc.*

6. „Scherzo“ (H-moll) *Chopin F.* . . . Schwarz Irma (I. év.)
 7. „Versenymű“ (E-dur 1. tétel) . . . *Rubinstein A.* . . . Cramer Ernesztin (IV. év.)
 8. „Sonata“ (Cis-moll 2. és 3. tétel.) . . *Beethoven L.* . . . László Árpád (I. év.)

Kedden, június hó 13-án.

(Reggeli 10—1 óráig.)

I. Zongoraosztály Tanár : *Erkel Ferenc.*

1. „Sonata“ (C-dur 1. tétel) *Beethoven L.* . . . Thomán István (I. év.)
 2. „Hagen és Krimhild“ }
 Bechlar „Niebelung“-jából } *Lassen Liszt.* . . . Weisz Mathild (IV. év.)
 3. „Fuga“ (D-moll) *Händel-Tausig.* . . . Solomonson Ella (III. év.)
 4. „Ernani-ábránd“ *Liszt F.* . . . Lavner Amália (II. év.)

II. Ellenpont ; zeneszerzés ; gyakorlati zeneszerzés . . . Tanár : *Volkman Róbert*

II. nőosztály : 1. Willheim Etelka.

III. nőosztály : 1. Jerusalem Julia, 2. Kneifel Róza, 3. Lauffer Antónia, 4. Wälzel Anna.

IV. 1. Grün Ilona, 2. Odor Vilma

III. Zongoraosztály Tanár : *Erkel Ferenc.*

5. „Sonata“ (Op. 54.) *Beethoven L.* . . . Gáll Anna (II. év.)
 6. „Adagio Gracioso“ (Op. 31. No. 1. sonatából) *Beethoven L.* . . . Hochhalt Ferenc (IV. év.)
 7. „Scherzo“ (E-dur) *Chopin F.* . . . Grosschmied Margit (II. év.)
 8. „Versenymű“ (H-moll 1. tétel.) . . . *Hummel N. J.* . . . Kaan Anna (II. év.)

Szerdán, június hó 14-én.

(Reggeli 9^{1/2}—1 óráig.)

I. Zongoraosztály Tanár : *Gobbi Henrik.*

1. „Preludium és Fuga“ *Bach Seb.* . . . Verbirs Melanie (II. év.)
 2. a) „Preludium és Fuga“ *Bach Seb.* . . . }
 b) „Sonata“ (D-dur op. 10. 1. tétel.) *Beethoven L.* . . . } Mészáros Irma I. év.)
 3. a) „Preludium és Fuga“ (C-dur) . . . *Mozart A.* . . . }
 b) „Sonata“ (D-dur op. 10. 2. s 3. tétel) *Beethoven L.* . . . } Fischer Fanni (I. év.)
 4. a) „Preludium és Fuga“ *Bach Seb.* . . . }
 b) „Sonata“ (D-dur op. 10. 4. tétel) . *Beethoven L.* . . . } Lichtenstein Klára (I. év.)

5. a) „Fuga“ *Scarlatti D.* } Wolf Karolina (I. év.)
 b) „Polonaise“ (Cis-moll) *Chopin F.* }
 6. a) „Prelidium“ *Bach Seb.* } Márkus Dezső (I. év.)
 b) „Sonata“ *Scarlatti D.* }
 II. Zenetörténet ; szépzészet ; magyar zenészet , gyakor
 lati magyar zene Tanár : *Ábrányi Kornél.*
 III. nőosztály : 1. Basch Stefanie, 2. Bauholtzer Julia, 3. Forster Stefanie, 4. Hensz-
 ler Helén, 5. Kuliffay Izabella, 6. Müller Eugenie, 7. Müller Katalin, 8. Nagy Ida, 9. Rigó
 Anna, 10. Solomonson Ella, 11. Szentpétery Irma.
 IV. nőosztály : 1. Cramer Ernesztin, 2. Odor Vilma, 3. Walzel Anna.
 IV. fősztály : 1. Gáál Ferenc, 2. Mannheimer Gyula.
 III. Zongoraosztály Tanár : *Gobbi Henrik.*
 7. a) „Fuga“ *Bach Seb.* } Schuck Anna (II. év.)
 b) „Rondeau à la Mazur“ *Chopin F.* }
 8. a) „Prelidium és Fuga“ *Bach Seb.* } Mayer Hermine (II. év.)
 b) „Sonata“ (Asz-dur op. 110. 1. s 2. tét.) *Beethoven L.* }
 9. „Sonata“ (Asz-dur op. 110. 3. tétel) . *Beethoven L.* } Mannheimer Gyula (III. év.)
 10. „Etude“ *Chopin F.* }
 „Sonata“ (Esz-dur 27. mű) *Beethoven L.* } Basch Stefanie (III. év.)
 11. a) „Etude“ *Paganini-Schumann* }
 b) „Traumeswirren“ *Schumann R.* } Krausz Gusztáv (III. év.)
 12. a) „Két Etude“ *Chopin F.* }
 b) „Versenymű“ (Op. 90) *Schumann R.* } Forster Stefanie (III. év.)

Z E N E .

* A nemzeti zenede vizsgái e héten kezdődnek meg. E hó 18-án lesz a vizsgahangverseny a vigadó kis termében, melyben a pálya-ernek nyertesei fognak fellépni. A tavaly behozott igen célszerű újításnak az idén folytatása lesz: minden felsőbb osztály számára egy arany s egy bronzérem tüzetett ki pályadíj, amelyre pályázók felett nyolc választmányi tagból és nyolc tanárból álló jury, az érdemes igazgató Bartay Ede elnöklete alatt fog dönteni. E nyolc-nyolc tagot a tanári testület és a választmány a saját kebléből választás útján delegálja. A jury meghallgatva a pályázókat, itéli oda az érmekeket, s a győztesek versenydarabjaikat fogják előadni a vizsgahangversenyen. A hegedű tanfolyam VI. osztályából, Huber Károly tanítványai közül, Zerdahelyi Olga, Waldmann Béla és Rigó Gyula jelentkeztek pályázatra, mindhárom Vieuxtemps VI-ik hegedűversenyével, a kiművelési osztályból Petykó Imre, Székely Imre növendékei közül (zongora tanfolyam)

Schölnaszt Ida, Székely Irén és Kordin Riza kisasszonyok, Zapf tanítványai közül Reményi Ferenc jelentkezett a versenyre.

* Bánfi Sándor úr, lapunk belmunkatársa szép „Nana-keringőt“ szerzett, mely bizonyára föltünést fog kelteni. A francia stilben tartott szerzemény Nana kitünő személyesítőjének Pálma y Ilka úrhölgynek van ajánlva; címlapját, mely a kedves művésznőt e szerepében ábrázolja, Tölgyessy Arthur kiváló tehetségű festésünk rajzolja. A művet a „Harmonia“ társulat adja ki, a szokott ízléssel és eleganciával kiállitva.

* Huber Károlyt a kitünő kar-nagyot és zeneszerzőt a losonei régi „dal és zeneegylet“ közfelkiáltással dísztagjává választotta s erről őt az okmány megküldése mellett levélben is értesíté.

* A debreceni dalárünnepély iránt, mely aug. 15-től 20-áig fog tartani jóval nagyobb érdeklődés mutatkozik, mint két év előtt a kolozsvári iránt Jó-

val több egyesület vesz részt benne és több díj is lesz kifizetve. Társulatunk legutóbb megtartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy az országos dalár-szövetségbe belép és magát a Debrecenben augusztus havában megtartandó országos dalár-ünnepélyen dr. Hubay Károly igazgató és Erney József igazgatósági tag által képviselteti. Elhatároztatott továbbá, hogy tekintettel a társulat kedvező anyagi viszonyaira, az alapszabályokban kitűzött célnak megfelelőleg, egyik versenydíjúl, a dalárügy emelése érdekében, részéről egy 150 forint értékű harmoniumot tűz ki.

(Nyári mulatság.) A „Harmonia“ művészek társulatának tisztviselői e hó folyamán a városligeti Klemens-féle helyiségben hangversenynyel és tánevigalommal összekötött zártkörű társasestélyt szándékoznak rendezni, melynek tiszta jóvedelmével egy kitűzendő zenei pályadíjhoz akarnak hozzájárulni. A hangversenyen leendő közreműködésüket már eddig megígérték: Lisztnek két tanítványa Gosztonyi Béla és Rausch Károly, továbbá a nemzeti színház hegedűse: Frankhauser Károly, a népszínház egyik hölgytagja, végre Körner, Nagy és Vavrinecz.

A szinfalak világából.

‡ A színésziskola vizsgái megkezdődtek már, de azok az ösmert titkolozási rendszer szerint folyván, csak az e hó 9-én tartott vizsga volt nyilvános. Az eredmény aztán az a szomorú tudatlanság, mely évről évre mind jobban kiált az intézet eltörlése s a ráfordított pénz helyesebb alkalmazása mellett. A nyilvános vizsgákra aztán a legvastagabb jóakarát rózsaszínű szemüvegét kell használni, hogy némi tehetséget és helyes vezetést találhassunk. A nyilvános vizsgák után bővebben visszatérünk e tárgyra.

‡ Temesváryné Farkas Irma asszony, a vidék egyik legkedveltebb tragikája szombaton lépett fel a budai színházban Deboráhnban, ez alkalommal először a fővárosban. Temesváryné asszony felléptét oly jó hír előzte meg, hogy jogos kíváncsisággal nézhettünk az érdekes debut elé.

‡ Veszprém jótékony nőegylete vasárnap műkedvelői előadást rendezett. A színterem szorongásig megtelt. Ott volt a város és környék színe-java, s ily válogatott közönséget alig látott valaha az a színterem. Az előadás „Stuart Mária körtönbe vezetése“ című képlettel kezdődött, melyben Véghely Dezsőné úrhölgy, mint Stuart Mária festői látványt nyújtott. Ezt követte a „Szerelm vagy pénz“ című képlet, majd a „Kártyavetés“, melyben Véghely Dezsőné, Thaly Lászlóné, Imrek Béláné úrnők és Szalay Irma k. a. voltak az ábrázolók tapsvihart idézve elő. Rövid szünet után Berezik

Árpád „Egy szelleműs hölgy“ című kis vígjátékát adták elő: Krausz Franciska a. Neszmélyi Antalné úrnő és Szélessy Dániel. Élénk játékok kellemesen lepték meg a közönséget. A szereplőket nyílt jelenetekben is tapsokkal és virágbokréttákkal tüntették ki. Hosszabb szünet után még három előképet mutattak be: „Műteremben“, „XVI. Lajos udvara a forradalom kitörésekor“ s végül „A kedves tolvaj“ címűeket. Ez utóbbit a magyar népeletről. Mind sikerültek. Legtöbb fetszésben az első részesült, mely ritka ízléssel volt összeállítva. Egy képi műtermét ábrázolta, a mint az előtte álló modelt festi: a műterem falait képek díszíték, melyeknél csupán az aranykeret volt „holt“, a többi pedig „élő“, a város legszebb hölgyei: Bohuniczky Ödönné, Wurda Adolfné, Bojnicszer Gizella k. a. mosolyogtak ki az aranykeretekből a közönségre. Az előképek villamfénynyel és bengáli tüzellel voltak világítva. Az előadást rendező Pápay Viktor jóhírű festőt több ízben kitapsolták. Az előadást táne követte, mely a nagy hőség dacára reggelig tartott. A bevétel az 500 frtot meghaladja. Az estély nézői közt voltak: báró Fiáth Ferenc főispán, gr. Esterházy Mór nagybirtokos s Fenyvessy Ferenc orsz. képviselő is.

‡ A tala dalmúrók a napokban egy napilap azt újságolta, hogy a bécsi nagy opera igazgatósága előadásra elfogadta. Mint hitéies forrásból értesülünk, ezen ügy még ninesen véglegesen eldöntve. Jahn, a bécsi opera igazgatója megígérte társulatunk egyik tagjának, hogy a dalmú elfogadását a műbírálo bizottságban pártolni fogja. Különben az ifjú dalmúköltő, ki jelenleg tudvalevőleg külföldön utazik, Berlinben is lépéseket tett műve érdekében.

§ A fővárosi szinkörből. Bogyó Alajos tegnap megérkezett teljes számú társulatával a bécsi hajón a fővárosba. A társulat főbb tagjai magán az igazgatón kívül: Temesváry, Kendy, Csige, Morvay, Veres Sándor, Dobocsányi, Fehérváry (rendező) és három segéd népszínmű énekes, továbbá Temesváryné, Berkiné, Gaal Hermin, Ebergényiné, Szabó Ilka, Pajor Emilia, Virág Mariska, Vécey Aranka és mint halljuk Balogné. Ezekon kívül van még 20 kardalnok, 20 kardalnoknő és 28 zenekari tag, úgy hogy a szolgaszemélyzettel együtt a társulat 110 személyből áll.

§ A népszínház tagjai fűrdőn. Blaha Lujza asszony közelebbi szabadságidejét Emsben, Hegyi Aranka Ausseeban, Pálmai Ilka Trouvilleben, Komáromi Mariska Siófokon fogja tölteni. Blaha L. asszony e hó 13-án, Hegyi Aranka 19-én, Pálmai Ilka július 3-án, Komáromi Mariska pedig július 5-én kezdi meg szabadságát.

§ Magyar színügygyámolító egyesületet akarnak alakítani Pancsován. A magyar színigazgatók ugyanis eddig mindig úgy jöttek Pancsovára, hogy előbb fölvevtek a bérletpénzeket, s aztán adósságokat hagyva hátra, tovább állottak. Legutóbb azután még nagyobb botrány történt Pancsován. Jakabffy Gábor színigazgató nagy garral hirdette odajövetelét, bérletet csinált, s a bérletpénzeket még már-

cius hóban fel is szedte, de ő maga nem jött Pancsovára társulatával maig sem. (Felhívjuk ez ügyre az országos színészegyesület központi kormánytanácsának figyelmét. A szerk.) A pancsovai magyarok mozgalmat indítottak magyar színügygyámolító egyesület alakítása végett. Az egyesület kellő erkölcsi és anyagi támogatásban fogja részesíteni az oda kerülő magyar színigazgatót.

§ A lipcsei „Signale für die masikalische Welt“ legújabb száma megemlékszik „Mefisztófelé“-nek a nemzeti, s „Hoffmann meséi“-nek a népszínházban történt színrehozataláról. „Mefisztófelé“-nek dicséri fényes kiállítását, s a szereplők közül megdicséri Bartolucei kisasszonyt s Ney és Perrotti urakat. — Azután konstatálván a „Hoffmann meséi“-nek nagy sikerét, felemlíti, hogy az előadás, mely egy operetteszínházban a legnagyobb nehézségekkel jár, aránylag kitünő volt. Olympia, Stella, Antonia hármass szerepét Hegyi kisasszony éneken és játékban egyaránt kitünően adta. A többi szereplők közül főlemlíti Komáromi kisasszonyt, Kápolnait és Vidort.

§ Az aradi színtársulathoz Mannsberger Jakab művezető július elsejétől kezdve elsőrendű naiv színésznőt keres, továbbá októbertől fogva operette-tenorbuffot, ki a drámában is betölthet első rendű szerepeket.

Képzőművészetek.

*. Munkácsyról és több Párisban élő magyar festőművészről egyik ott időző képirónk következő levelet tesz közzé: Először is Munkácsy derék hazánkfánál tett látogatásomat említem meg. A tündérelig berendezett műtermek leírását nem kísérem meg, ez az enyimnél avatottabb toll teendője. Csak röviden említem meg, hogy a művész most mit csinál. Munkácsy jelenleg nagy előkészületeket tesz „Krisztus keresztre feszítése“ című képéhez. Most készítette el a nagy kép szénvázlatát. A kép hét méter széles és öt méter magas: a gyönyörű csoportosítás s a festői alakok már most is nagy élvezetet nyújtanak a nézőnek. Mily helyén való volna ezt az épülő festőiskola számára, tanulmányozás céljából, a művésztől elkérni. Van egy más nagyobb képe is, illetőleg egy szénvázlata, mely egyedül Krisztust a keresztfán ábrázolja egy pár igen szép alakkal. Ez a nagy kép egyik főrésze, és talán célszerű volna valami uton módon ennek a megvá-

sárlását megkísérelni, a most épülő Lipótvárosi bazilika számára. Van még a művésznök több apróbb vázlata is, de ezek nagyrészt már le vannak foglalva. — A salon most nem bővelkedik szenzációs képekkel, de számos érdekes és kedvelt kép van benne. Örömmel említhetem meg ezek között egy pár magyar művésznök nevét is, kiknek műveit a párisi közönség nagy figyelemre méltatja és folytonosan nagy csoportokban nézi. Különösen nagy érdeklődés tárgyai Bruck Lajos és Aggházy Gyula képei. Mind a kettő a legkitünőbb helyen van elhelyezve, és mint biztos forrásból értesültem, mind a kettőt kitüntetésre érdemesnek találták, de minthogy az idén idegeneknek nem adnak kitüntetést, így ők sem kapnak. A lapok nagy elismeréssel szólnak róluk. Bruck Lajos különben jelenleg egy igen érdekes genre-képen dolgozik, mely egy libával inceskedő kis fiút ábrázol. Ugy ezt, mint a salonban kiállított képét is a mi öszi tárlatunkra el fogja küldeni.

Kiadótulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvnyitársulata.

21. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETI SZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐK :

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ :

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS :

A „HARMONIA” MAGYAR ZENEMŰVÉSEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB POLDINI EDE ÉS TÁRSA

1882.

Egyes szám ára 15 kr.

ÉNEK-NAPTÁR.

Junius 12-én.

1849. halt meg Catalani Angelica, énekművésznő Sinigagliában. Szül. 1783.

Junius 13-án.

1775. szül. Radzivil Antal Henrik herceg, zeneszerző és Chopin protektora Wilnában. Megh, 1833.

Junius 14-én.

1835. szül. Rubinstein Miklós, zongoroművész. Rubinstein Antal öcsese.

Junius 15-én.

1843. szül. Grieg Edward, zeneszerző Bergenben (Norvégiában).
1845. szül. Verebi Végh János, zeneszerző és a zeneakadémia másod-elnöke.

Junius 16-án.

1804. halt meg Hiller János, zeneszerző Lipsében. Szül. 1728.
1813. szül. Jahn Otto, zeneiró Kielben.

Junius 17-én.

1818. szül. Gounod Károly, operaszerző Párisban.
1854. halt meg Sontag Henriette, híres énekesnő Mexikóban. Szül. 1806.

Junius 18-án.

1845. szül. Popper Dávid, jeles gordonkaművész.

A huszonegyedik szám tartalma :

A magyar nyelvi póttanfolyamok
és az ének.

Arrigo Boito »Mefistofeles«
operája.

Tárca :

A. »Nana.«

B. Pauli Richárd.

C. Nemzeti színház

D. Az ének. (Csevegés.)

Sor- és napirend.

Zene.

A színpalak világából.

Képzőművészet.

Hirdetések.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak :

Kitünő hazai gyártmány.

K O R I K B É L A

zongorakészítő Budapest.

Szakértők véleményével támogatott kitünő hangszerek, melyek a magyar közönség figyelmébe ajánlatnak.

Javitást és bőrizést is eszközöl.

!!! Figyelmeztetés !!!

Kitünő zongorahangoló

M A G R I N I A.

ajánlatik mindennemű zongora-hangolás, javítás, bőrizésére.

Megtudható a társulat zeneműkereskedésében váci utca 3.

Megjelent a társulat kiadásában:

A

VÖRÖS SAPKA

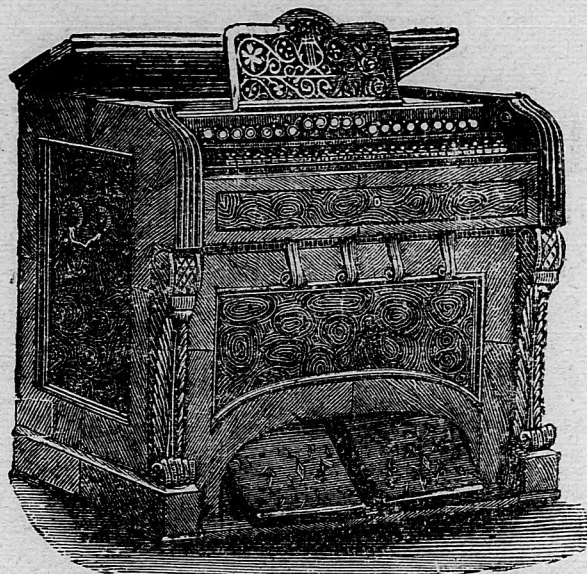
népszínművének összes kedvelt dalai.

1. »Ugyan rózsám mit látsz rajtam.«
2. »Az orcája olyan mint a gyöngé harmat. (Eredeti dal) szerző H a l m a y K á z m é r.
3. »Ripi-ropog a csizmám« (Eredeti dal) szerző H a l m a y K á z m é r.
4. »Sir a madár, sir a száraz ágon« (Eredeti dal) szerző R é v a i - R i v t s c h i t s A.
5. »Hallja-e, hallja-e, kis violám« (Eredeti dal) szerző R é v a i - R i v t s c h i t s A.
6. »Sokszor nézek fel az égre.«
7. »Galagonya bojtörján.«
8. »Vágtat a ló, elszakadt a kantárja.«

E népszínmű nagy tetszést s sikert aratott a budapesti népszínházban.

Kapható a társulat nemz zeneműkereskedésében s minden hazai könyv-és zeneműkereskedésben.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak:

A legkitünőbb
„Harmoniumok“

Titz Péter utóda
Kotykiéwicz Teofil
gyára Bécsben.

A legjobb minőségű Harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és szalon-harmoniumok Prolongement és Percussióval. Templomok és iskolák számára 100 forinttól felfelé.

Több évi jótállás!

➡ *Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.*

➡ **! Ehrbar! !** ➡

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás remekei közé tartoznak. Tartóságra utólérhetlenek. ezen tulajdonságnak köszönheti e gyár nagy hírnevét. Kaphatók:

Szalon Stucz,	diófa	} kereszthurozott és egyszerű.
„ „	fekete	

„Produktiv szövetség“

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű „Bösendorfer“ zongoragyárából elszakadt 60 munkás alapította s ma már méltán vetekedik az anyagyár készítményeivel.

Tekintve a kitűnő minőséget a legolcsóbb hangszer. Különösen ajánlhatók az úgynevezett „Mignon zongorák.“

➡ **A nagy arany éremmel kitüntetve.** ➡

SCHMIDT FERENCZ

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák
Rövid szalon, diófából
„ „ fekete.

Árjegyzék küldetik, díj nélkül.